

DEBRECZENI SZEMLE

IRODALMI, SZINHÁZI, ZENEI ÉS KÉPZŐMŰVÉSZETI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre	12 korona.
Fél évre	6 „
Negyed évre	3 „
Vidéki előfizetők bélyegköltésége egész évre 2 K.	

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

SZATHMÁRY ZOLTÁN.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Piac-u. 71. szám.
(Schwartz-ház) II. emelet, feljártat 1. fölépcsőn.

Hirdetések feladhatók a városi nyomdában Dózsa
György lap-metteur kezeihez is.

Színházunk jövője.

A hónapok óta tartó válságos gazdasági viszonyok időleges csődbe kergették Debreczen színészetét. Világosan beszélünk, nemcsak *Zilahy Gyulát*, akinek fizetésképtelensége ama debreczeni kulturbotrányok közé tartozik, amelyek közt van a *Beregi* elmaradt művészelőadása, a *Géczy István* lefoglalt 1000 koronás tiszteletdíja stb. De hát az más lapra tartozik, hogy elkerülhetetlen volt-e *Zilahy Gyulát* belekergetni a csődbe s ezáltal válságnak tenni ki a debreczeni színészetet, lekötni ennek a nehezen fejlődő város kulturéletének egyetlen ütőerét? A következmények nyilvánvalók, csak tessék végig nézni mostanában a színházi nézőtéren. Mondjuk, még a vasárnap délutáni előadásokon is, melyekre emberemlékezet óta már előtte való napon nem lehetett jegyet kapni ezelőtt. Most u. n. „félház“ előtt folynak le ezek a délutáni előadások is.

Zilahy Gyula erkölcsi-anyagi *Odisszeája* véget ért. Mint mondani szokták, *kint van a vízből*, ha félig meztelenül is, de legalább nem fojtogatják az örökös deficit szennyes hullámai. Debreczenben szennyesek, mert itt *pízkosságot* követ el csupán a *létezésével* az az ember, *akinek nincs pénze*. Itt valóságos arcátlanság szegénynek lenni.

De nagyon szomorú viszonyok közé jutott — *Zilahy* minden dolgaitól eltekintve — a debreczeni színészet. Miért? Mert ez a parázs kis színházi válság alkalmat nyújtott a közönségnek arra, hogy nyugodt lélekkel hátat fordíthasson a színháznak. Csakhogy akadt alkalom arra, hogy elmaradását indokolhassa. Mohón kap rajta a közönség nagyobbik része:

— Rossz az előadás, örökös zavarok vannak a színháznál! Nem érdemes az embernek a lábát se betenni a színházba stb. — hangzik itt is, ott is, még olyanok részéről is, akik nem is keresték az alkalmat soha, a felhangzó vádak igazságairól meggyőződést szerezni maguknak.

És estéről-estére félig üres házak előtt peregnék le az előadások!

*

Békés Gyula, — talán maga sem tudja — hogy milyen nehéz munkára vállalkozott! Nem fenn kell tartani a közönség megcsappant érdeklődését a színház iránt, mint eddigi elődjeinek, hanem újra be kell csalogatnia a *színházból kiszokott* közönséget. Divatba kell hoznia a divatból kiment színházbajárást.

A debreczeni színház, — mint fentebb már említettük — főütő ere volt Debreczen kulturális élete vérkeringésének. A mi közönségünk irodalmi közszükségét nem igen érez, a színház által nyújtott ostyában vett be egy kis irodalmat, egy kis muzsikát, művészetet, tudást. Ugy sokszor tudtán kívül, akaratlanul. Mert a színházat voltaképpen csak nagyon kevesen tekintették másnak nálunk, mint előkelő találkozási helynek. Ahol megmutathatták kifogástalanul

szabott, szmokingjaikat a férfiak, a hölgyek uj toalettjeiket, brillánsoikat a plutokraták. Ahol *A-né* egy páholyvizzel leronthatta a *B-né* iránt tartozó társadalmi kötelezettséget. És ahol szidhatta az egy héten kétszer — a maga támlásszék bérletéért 1 korona 66 fillért fizető bérlő — a *Pethő Pál* inkább nőies csendülési hangját s a férfi nemet csak egyes ritka esetben jellemző plasztikáját s dicsérhette *Csortos Gyulát*, akit ugyan nem látott, mert Budapesten jártában inkább fizetett a Nagy Endre kabaréjában, akár szeparé-költséget is, mint a Magyar színházban 8 korona 50 fillért ugyanazon helyért, mely Debreczenben a bérlőknek nem egészen két koronájába kerül. És a *Pethő Pál* és *Csortos Gyula* művészete közötti különbség mellett nem gondolt a több mint 6 korona különbözetre...

*

Békés Gyulát úgy ösmerik, mint színigazgatásra rátermett embert. De most ugyancsak teljes erejére, egész körütekintésére, ötletességére stb. van szükség, hogy kivezesse a rendes utra a debreczeni Thália kátyuba jutott szekerét. Számolnia kell azzal a különleges helyzettel, amelyben a debreczeni színészet stagnál. Nem vagyunk elragadtatva a debreczeni színtársulat szervezettségétől. A társulat általános színvonala nem áll ott, ahol szeretnénk, de viszont a társulat szintje sokkal jobb, mint ahogy a debreczeni közönség nagyobb része értékeli, csak azért is, hogy indoka legyen kerülni a színházi előadásokat.

Ahol *Zilahyné*, *Zilahy*, *Békés Gyula*, *Bérczi Ernő*, *Halassyné*, *Halassy Mariska*, *Falussy István*, *Borbély Lili* és még többek felett rendelkezhetik egy igazgatóság, ott igenis — elismerjük, nagyon erélyes kezekkel, gondos repertoír mellett — de lehet művészi, szépet produkálni.

Most már nemcsak a csonka *Zilahy-rezsim* megmentéséről van szó, hanem a debreczeni színészet visszahelyezéséről arra a piedesztálra, amelyen az a vidéken, közvetlen a kolozsvári színészet után állott.

Békés Gyulában minden kellék meg van ehhez, csak teljes tudatában legyen annak a feladatnak, amelynek megoldására vállalkozott.

Spectator.

*****

Igazságok nincsenek, csak kompromisszumok vannak. A legfenségesebb igazság sem egyéb, mint egy nagyon becsületes kompromisszum.

*

Saját korának senki sem elég nagy.

*

Az egyenes, nyílt, őszinte embert mindig figyelemmel hallgatják, hogy — becsaphassák.

*

A filozófia nem elég semmire, — de jó mindenre.

BUCSUZNI IGY KELL...

A Debreczeni Szemle számára írta SZÁVAY ZOLZÁN.

*Bucsuzni így kell:**Megfogni kezét,**Oly gyengéden, mint lepkeszárnyakat,**S mintha rózsákon járnál szertesét,**Olyan vigyázva tartani magad,**És mosolyogni lágyan, csendesen,**Mintha most tépnéd első ibolyád,**Mintha még vagy ezerszer mondanád,**S csak két szót szólani halkán, kedvesen**S a két szemébe nem nézni bele,**És nem mutatva, hogy szived tele,**S oly halkán, mint egy elhaló zene,**Mit esti szellő gyenge árja hord,**Csak annyit mondani: Isten vele...**— S eltűnni, mint egy távozó akord.*

KRÓNKA.

A mai asszony.

Egy kicsit megkopott czim, s nem épen új téma de úgy látszik, kimeríthetetlen. Az a francia író és szociológus — Jean Finot — aki mostanában kiadott könyvében annyi elődje után megint csak a mai asszonyt tette vizsgálódásai tárgyává, nagyon érdekes és újszerű dolgokat tud még erről a témáról mondani. Finot franciább, mint honfitársa: Brieux, s a nő nem örök hatalmában nagyobb erőt lát, mint ez, aki szociális korrekciókkal akar a segítségére sietni. Igazságot osztani kettőjük között ép olyan nehéz, mint abban a kérdésben, hogy az emberi boldogsághoz a magasabbrendű individuum kifejllesztése, vagy pedig a meglevő emberminőség boldogulásának megkönnyítése vezet-e el biztosabban.

Sokak nyilván Brieux mellé állanak, mert hisz az ő értékei nem annyira mulandók, mint azok, amelyekről Finnot beszél. Helyes társadalmi elhelyezkedés bizonyára sokkal realisabb valami, mint egy olyan röppenő, kis lusztrumra szorított kincs, amilyen a szépség. De Finnot nem hagyja könnyen az igazát. Mintha megérezte volna, hogy ez a szembeállítás lehet legerősebb döntője a „tulbecsült“ értékeinek, a legtöbb erővel ott szállt sikra az igazságért, ahol az a legkönnyebben sebezhetőnek látszik. Igenis — csendül ki a sorok közül — a szépség nemcsak hogy megtartotta mindenkor hatalmát, de jóval meg is hosszabbította uralkodási idejét. Figyeljék csak, milyen érdekeseket mond ez a francia erről:

— Az az időköz, amelyben a nő szeret, s amelyben szeretik, jóval nagyobb lett a régi idők óta. A szépség nem hagyja már el olyan hamar a nőt. Ha nézzük azokat az asszonyokat, akik ma a művészi pályák első soraiban állnak, úgy megállapíthatjuk, hogy az évek semmit se raboltak el a tehetségükből és szépségükből. De ugyanez áll a többi asszonyokra is, akik életcélként tudnak teremteni maguknak...

Az emberiség legszebb feladata, hogy a kor nyűgét eliminálja a kérdései közül. Mindazoknak a példája, akiknek sikerült lerázni az öregség zsarnokságát, követendő és a dicsérése kötelesség magunkkal szemben. Lesznek mindig predikátorok, akik tanaikkal nyugtalanságot szereznek a még fiatalos negyven éves nőnek. De elévültek az igazságaik. Hiszen Balzac egyenesen feltűnést keltett, amikor a harmincéves asszony számára még szerelmet kért és előtte negyven

évvel a filozófus Fourier elszomorkodott arra a gondolatra, hogy vannak leányok, akik még tizenhét évvel is hajadonok.

Nagyon rosszul teszik a moralisták, ha az asszonyt negyven évvel, tehát olyan korban, amikor még az ő életerejük teljességében áll, a feledésnek akarják átadni, mert a két nem vitalisságának az összehasonlítása, egyáltalán nem a férfi javára szól. Örüljünk, hogy a mai asszony érti, miképpen kell az élete határait nagyon lényegesen kitolni...

Fiúk.

A Debreczeni Szemle számára írta SZEDERKÉNYI ANNA.

Könyökük alatt ingadozott a hónapos szoba három lábára bicegős asztala, mint talpuk alatt a bizonytalan ut, amelyen még úgy állottak, mint az ég, amelyik nem tudja, hová fogják beverni ismeretlen kezek.

Székely fekete volt és a szeméből olyan követelően ragyogott ki az éhség, mint a zsenialitás. Kampós orra hegyén az anyja ott felejtett hat esztendőskorában valami piszokdarabkát, amely azóta lencsévé barnult rajta. Ugy beszélt, mint akit a világtörténelem hallgat:

— Az egész könyv tendenciája egyetlen mondatba van beletömörítve: „Agg ember, lásd, meghalni nem nehéz“. Nehány szürke szó, de kiharsog belőle a szerző végtelen életmegvetése...

— Te Székely, most levetheted a hetvenhetedik nagyképedet. Azt csak tartogasd a külvilág számára. Különbösen is torkig vagyok ezekkel az írakkal, akik folyton haldokolnak, közben hiznak és olyan egészségesek, — az Isten verje meg őket — hogy bombával se lehetne kiirtani belőlük az életet. Telejajgatják a világot mondvacsinált fájdalomokkal pedig — valld be — az élet olyan gyönyörűsége lenne fájdalom nélkül, — mondta Szőke, aki mindig lesütötte a szemét, mikor nővel beszélt.

Odalépett az ablakhoz, elhuzta a függönyt, amely sanyaruan lógott le a lécekből összetakolt tartóról, mint a faláról a keményítetlen szoknya.

Szeptember volt és az ablak alatt másodszor virágoztak az akácok. Kihajolt, arcát belemártotta az édes italokba. Mintha nagyon messziről kiáltottak volna, úgy hangzott a háta mögött:

— Csak a fájdalomnak és betegségnek van igazi költészete.

— És te mégis úgy bámulsz az egészséges cselédleányok után, mintha megdelejeztek volna.

— Az más...

Az ajtót sarkig kitarva, mint a szélvész rontott rájuk a harmadik.

— Eresszétek le azt a függönyt, mindjárt itt lesz...

Ott maradt a küszöbnél és hallgatódzott, mint aki azt hiszi, hogy a boldogság kopogós sarku cipőben fog betérni hozzá.

— Ereszd le azt a függönyt, Szőke! Ereszd le és menjetek el. Menjetek a pokolba, egy fél óra mulva hazajöhettek.

Székely a háta mögé állt.

— Megbolondultál, Józsi?

— Én már nem hallok az izgalomtól. Menj ki a lépcsőházba. Nézd meg, jön-e valaki fölfelé?

— De kit vársz te tulajdonképpen?

— Menj ki és nézd meg, jön-e fölfelé valaki?

— Te Józsi, nézd, a szemközti háztetőn már

kezdődik a macskakomédia. Ő nagysága éppen most bujt ki a padlásablakon — fordult vissza Szőke.

— Te tisztára meg vagy bolondulva. Egy lélek sincs a lépcsőházban — jött vissza Székely.

— Ugy? Haj... haj!... — és levágta magát a pamlagra, amely a port, mint megvénhedt kokott a pudert izzadva magából, minden tagjában remegve fogadta az erőszakos közeledést.

— Te Józsi, te már megint nő után jártál, — állapította meg Székely mély hangon, mint ahogy a halottkém mondja: „e biz odavan, szegény...”

— Uri nő után.

— Fiuk, most már macskaurfi is megjelent a másik padlásablakban.

— Természetes, hogy urinő után — és a lencse idegesen mozog a Székely orrán. Igenis, én mindig urinő után járok.

— Csak az a kár, hogy Julánál, kitünő cselédünknel végzed dicső pályafutásodat. Miféle komédia volt ez megint?

— Ő azt mondta, jöjjetek előre, ő majd utánam jön

— Te... te ostoba! És elhitted neki, hogy utánad jön?

— Azt mondta, nekem azért kell előrejönnöm, hogy titeket eltávolítsalak.

— Honnan tudta, hogy nem egyedül lakol?

— Amikor a hidon jöttünk, megmondtam neki.

Szőke visszafordult az ablaktól és leeresztette a függönyt.

Ő nagysága és macskaurfi már egymásra mosolyogtak. És mióta ismered őt!

— Délután pont ötkor láttam először.

Székely kihuzza az óráját:

— És most már hét van. Nem csuda, ha hűtlenül elhagyott.

Józsinak a szemei a padlóra merednek.

— Igen, elhagyott... megcsalt, nem jött utánam. Pedig milyen szép volt. Milyen édes... A parfümje kábító. És milyen finoman volt öltözve. Igazi urinő volt.

Józsi megfogja a Székely kezét és mint a gyászoló-tól kérdi:

— Nem fáj neked, ha beszélsz róla? Hol találkoztatok először?

— Ma az omnibuszon. Én az Opera előtt szálltam föl.

Székely közbeacsarkodik:

— Nyomorult. Kicsal tőlem harminc fillért, abból huszat omnibuszra költ.

— És hol szállt föl ő?

— A Váci-körut sarkán...

— Te természetesen felajánlottad a helyedet?

— Nem ajánlottam fel, mert nekem sem volt...

Kapaszkodtam és ide-oda dültem, mint a karóra kiakasztott száraz kukoricacső... Ő is belekapaszkodott egy szijba... És az omnibusz dőcögött, a két szij, az enyém, meg az övé, lassan-lassan csuszott... A kisujjunk hegye összeért. Csak a kisujjunk hegye. Én udvariasan arrébb húztam a magam sziját, ő is az övét... Az omnibusz tovább dőcögött, az ő szijja meg az enyém megint csuszott és a kisujjunk hegye újból összeért. Alig észrevehetőleg, inkább gondolatban, mint valóságban... Egész uton így... Egyszer sem néztünk össze. Én balra fordítottam a fejem, ő jobbra. Hanem a két kisujj odafőn a levegőben hol előre-, hol hátra csuszott. Először azt határoztam, hogy kikezdek vele. Az ujjacskája forró, sima, félénk és fürge volt... Azután azt gondoltam, nem, mégsem. Hadd maradjon ez az elragadó kis flört annak, ami.

Egy édes asszony, ki tudja ki, akinek az ujjá husz percig beszélgetett az ujjammal, az én lázasan remegő, ügyetlen ujjammal. Maradjon ennyibe — és mint a kábult, szédültem le utána az omnibuszlépcsőről...

— Ő a legközelebbi sarkon elejtette a zseb-kendőjét?

— Átmentünk a hidon. Ő a hid közepén megállt... Ah, a szép kilátásban gyönyörködik, nagyságos asszony — szólítottam meg én. — Talán pályatársak vagyunk, én költő vagyok... — Igazán költő? — mondja ő. — Olyan, ki verset ír? — Igen, verset írok, sok verset és legközelebb önálló kötetben fogok megjelenni... És tovább mentünk a folyó partján... Később megcsókoltam...

Szőke és Székely közelebb húzódnak, előrehajolnak.

— A kezét? — kérdezi Szőke.

— A száját! — lihegi Székely.

A csipkesálját, amit arcomba lebbentett a szél. Istenem, olyan karsu alakja volt. Sötétkék kosztüm volt rajta, kis kerek toll viritott szőke fején...

— Szőke?...

— Mint a hold sárga...

— Hiszen te verset írsz, te romantikus csacsi — dühöng Székely.

— Nem. Szerelmes vagyok bele. Esküszöm, hogy megőrülök utána...

Székely megvetéssel mordul reá:

— Tegnap még a cukrászkisasszonyért őrzöngtél, tegnapelőtt a doktorkisasszonyért haldokoltál... Akkor ő volt a legszebb.

Józsi fölhuza az ablakfüggönyt. Kibámul a virágzó akácokra, a tornyokra feltűzködött kék égre és a holdra, amely a Mátvás-templom keresztjére akasztotta magát.

— Igenis, minden nő a legszebb... Neked is, nekem is, neki is. Csak ti eltagadjátok, mert hazudtok, én meg bevallom. Mind kell, mert nincs egyetlenegy, aki megsimogassa a hajamat és megcsókolja a számomat... Istenem, az akácok másodszor virágnak...

Hallgatva figyelik a szivük dobogását és a két macskát a szomszédos háztetőn. Már egymás mellett ülnek.

Az ajtó kinyílik. Bejön a nagysád, akitől a szobát bérlik. A kontya akkora, mint egy sovány dió és a bal fülére lóg. A kezét a gyomrán pihenteti és a levegőt úgy szippantja, mint a burnótot. Megáll a szoba közepén és mint Mózes a Sinai-hegyen a tizparancsolatot kihirdeti:

— Fiuk, maradt délről kelkáposzta főzelék. Kinek kell vacsorára? A Júla most elmegy, egy pár virslit hozhat hozzá.

AZT AKAROM.

A Debreczeni Szemle számára írta: ANDOR GYULA.

*Azt akarom, hogy sorvasszon a bánat,
Hogy én legyek az álmod és a vágyad,
Hogy sirj utánam, hogy tépd a ruhádat.*

*Azt akarom, hogy vezekelve, kérve,
Halovány arccal leborulj elémbé
És esküdj rám, mint hívő istenére!*

*Legyek oltárod, legyek istenséged
Legyek erényed és legyek vétked
S én — odadobom az életem érted!*

Ferenczy Elek.

(Czímképünkhöz).

Régi elmúlt, daliás magyar időknek visszamaradt tanúságtétele volt ő, megjelenésében, jellemében a régi *nemesi* korszak tipikus alakja. Ugy tűnt fel nekem a Hungária nagyszalánál, a füstös kávéházi terem esteli világításában, mint valami zord, esős novemberi nap hirtelen változással jött őszi verőfénye, melynek melege, megtört fénye eszünkbe juttatja a napsugaras, virágos nyarat, a hervadásban, didergések közt.

Régi Magyarország régi embere volt. Nem magyarságot szenvedő, modern, sok esetben, lelkelen kurruckodást mimelő strébere a hazafiságból is tőkét kovácsoló, népszerűséget hajhászó kornak, hanem *nemes magyar ur*, ennek a szónak teljes értelmében. Születése, lelke, viselkedése egyaránt nemes volt. Művelt lelke szerette az irodalmat, művészetet, emellett a maga szép birtokán mintaszerű gazdaságot létesített. Az u. n. *debreczeni góg*, felfuvalkodottság helyett a régi magyarokat jellemző öntudatos, soha sem bántó rátartóság jellemezte. Sziklaszilárd következetesség, cinizmus nélküli jóindulatu őszinteség, az emberek szeretete, érdemes embertársainak minden módon való támogatása, ezek a tulajdonságok biztosították számára azt a becsületet, amellyel Debreczen urí társaságai Ferenczy Elek iránt viseltettek.

Ez a nyíltszívűség, bátor szókimondás sokszor keserítette meg az életét. Az alacsony lelkűség, paraszt kétszínűség miatt undorodott meg a közéletől, melyet ott is hagyott.

— Marakodjanak a koncokon, — szokta mondani s élt, mint igazi ur. Szerényen, de nyugodtan, biztos bázisu önállósággal.

Valamikor a Tisza Kálmán idejében híres politikai vezér volt az egykori főszolgabíró. *Szilágyi Dezső*, ez a nagy koncepcióju államférfiu meleg barátsággal ragaszkodott Ferenczy Elekhez, akinek felajánlották a főispánságot is, valahol Csik megyében, de nem fogadta el. Nagyon ragaszkodott Debreczenhez, ahol pedig nagyon sok méltatlanságban volt része. Mint képviselőjelölt meg elbukott, legjobb barátaitól cserben hagyatva.

Hanem a kenyérharcoktól távol álló intelligencia, az megbecsülte a derék öreg urat és hiven ragaszkodott hozzá. Doyenje vol a Hungária nagy asztalának, ahol sok szeretettel hallgattuk régi, okos történeteit. Önzetlenebb, jobb tanácsokat talán senki sem fog adni a fiatalágnak, melyet nagyon szeretett még tévedéseiben, rakoncátlanságában is.

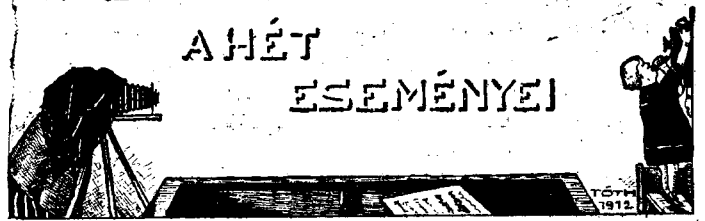
— Őcsém, a fiatalágnak sok minden megbocsátható — mondotta. Egyébként is mindenre talált enyhítő körülményeket. Mint bíró, nagyon erélyes volt, de jóindulatu s most is pompás meséket tudnak arról, hogy miképpen békítette ki a hozzá folyamodó veszedő hitestársakat. Csak egyre fintoritotta el az orrát, a hízelkedésre. Azt nem tűrte s ennek gyakorta kifejezést is adott. Csodálatos magyaros filozófiája az utolsó napig nem hagyta el.

Régen betegeskedett. Asztmája volt, melynek egy hirtelen jött rohama ölte meg. Ravatala mellett ott állott az egész urí Debreczen. A katonaságot *Marenzi* altábornagy a tisztikarokkal együtt képviselte s az első kondoleálók közt volt gróf *Szapáry József*, a magyar József főherceg udvarmestere is, aki rokoni barátsággal viseltetett az elhunyt iránt. Szóval imponáns temetése volt.

Az élet pedig a Hungária nagy asztalánál épen

ugy, mint másutt, csak folyik tovább. A Leksi bácsi üres karosszékét más foglalta el. Mintha nem is történt volna semmi, csakhogy egy púppal a föld hátán — a katolikus temetőben, — több lett...

Sz. Z.

HÁBORUS STRÓFÁK.

*Engem is bánt egy gondolat :
Miért váltam be a sor alatt !
Lett volna inkább lud a talpam,
S a hadseregből ebrudaltan
Fizettem volna gyáva mód
A hadmentességi adót,
„Tart. hadnaggyi“ címről lemondva
Csak civil lettem volna, ronda.
Kinek egy pucer sem köszön,
Hanem ugy a balkánhechez
Nem lett volna sohase közöm !*

*Legyen az éltem kioltva,
Mivel nem hallgatnak Berchtoldra ?
S mivel kilenc diplomata
Között dul a jegyzék csata.
S ha még se tudnak megegyezni,
Azért nekem kell odaveszni.
Parancshoz nincsen magyarázal :
Elhagyni büvőt, kávéházat,
Puha, kicsi garzón-lakásom,
Hogy újra talán sohse látom,
Elindulni a csataterre,
Szomjazni az ellenség vére,
S mikor csordullig van a jó :
Egy elrejtett akna fölött
Szétpukkanni, mint egy rossz léghajó !*

*Ne ily halált adj énnekem,
Ne ily halált adj Istenem.
Ha a halál mellettem résen :
Haljak meg végelgyengülésben,
Ha több szeretni válóm nincsen
Sorvadjon el a hátgerincem,
S ha elborit koporsóm pupja,
Sirasson el mint hü tagtársat
A százestendősöknek klubja.
Ilyen élet s gyönyörre vágyva,
Nem volt hős : legyek élő s gyáva.*

*Hát ott essem el én,
Európa delén
Hegyek közt, lenn a piszokba,
S örvendjenek elestemen
A banda-hősök vigyorogva,
Hogy jeltelen sirba guritson
Egy brutális montenegrói,
S halál évfordulóimon
Dalt bugjon rólam Pósa bácsi,
S kilenc kemény strófán keresztül
Oly hőssé próbáljon megtenni,
Amire én, bizugyisten
Nem vágyom soha, soha lenni !...*

Faun.

Az angol társaságbeli életbe kell magunkat beleképzelni, ha kellőképp megérteni és átélvezni kívánjuk Knoblauch szellemes vígjátékát. A konvencionális formák, amelyek szigorú betartásával peregnék le egymásután a napok, egyhanguvá, sablonossá, unalmassá, sőt elég gyakran kellemetlenül terhessé teszik az angol előkelő körök egész életmódját. Ezt kívánja pellengérezni a szerző. És erre a célra mitológiai alakot állít be a mai élet forgatagába.

Az eszme nem új, már láttuk több-kevesebb szerencsével elég sokszor alkalmazni. De a mód, a forma, a felhasználás kedvessége, a beállítás megragadó ötletessége teszi élvezetessé és érdekessé Knoblauch darabját.

A dús gazdag fiatal lord könnyelmű módon eljátszotta szép vagyonát. Sőt gazdag menyasszonya hozományának előre kiszolgáltatott jelentékeny részét sem használta fel ügyei rendezésére. Harmincezer fontot adott az anyósa és ép annak a dupláját játszotta el a lóversenyen, holott megfogadta a játék elkerülését. Marad tehát az utolsó mentség: a fejbélövés.

Szándékának végrehajtásában a faun megjelelése akadályozza. Ez a faun szerződésre lép a lorddal. A társaságba való bevezetés díja fejében nagy vagyonhoz juttatja csupa holtbizonyosra vehető lóverseny-tippel. A fiatal lord állja az alkut és most következik a furcsaságok hosszú láncolta, amint a faun végigvonul az előkelő angol társaság szalonjaiban, ahol mindenkinek szemébe vágja egyenes, szókimondó őszinteséggel a leplezetlen igazságot. Roppant nagy felháborodást kelt ezzel, de ez cseppet sem akadályozza a maga elé tűzött cél kivívásáért folytatott küzdelmében. Visszavezetni kívánja az embereket a természethez. Megismertetni kívánja őket a természeti igazságokban rejlő erővel és őszinteséggel bebizonyítani nekik, hogy mindaz, amit ők cselekszenek, hamis és ezért tarthatatlan.

Egy alkalommal egy arisztokrata nő abbéli kijelentésére, hogy az angolok rég fölüleltek a különböző izgalmakon, nem ismernek szerelmet, bánatot, örömet, félelmet és rajongást, mert náluk nívélváltva vannak immár az összes érzékek: hirtelen elfog egy kis egeret és amint ezt a farkánál fogva lobogtatja, hát bizony szétrebben az egész társaság, ki a diván, ki az asztal tetejére, ki az ajtó és ablak felé, ezzel bizonyosságát adva ama természetes hajlamnak, amellyel félni, tehát örülni és szeretve lelkesedni is tudnak egyaránt. Eltagadni, le hazudni, megfordítani iparkodnak a természeti hajlamokat és ezzel önmagukra kényszerítenek lehetetlen helyzeteket.

A faun nemcsak a fiatal lord testi életét, de lelki boldogulását is megmenti. Ravasz fiúkével bebizonyítja menyasszonyának, hogy nem is a fiatal lordot, hanem a szőkefürtű festőt szereti és ezzel a lord fel szabadulva, elveheti unokanőv rét, akibe már néhány éve szerelmes és most sok pénzhez jutva, nincs akadály a boldogságuknak.

És mint aki kötelességét jól végezte, a faun megint visszafér az ő anyatermészet ölébe, ki a

szabadba, a mezőkre, a cinegék, békák, madarak, zümmögő bogarak közé. Vágya teljesült. Meglátta, megismerte, kioktatta a társaságot. Közte megmaradni azonban nem kíván. Befáradna a sok hamisságba, a sok nagyképüsködésbe, amelylyel lépten-nyomon találkozni kell annak, aki az emberek között mozogni kénytelen. A természet ölen van az igazi boldogság, a maga tisztaságával, semmiféle máztól nem érintett, szívet elragadó őszinteségével.

*

Színházi hét. A színtársulat tagjai közt előfordult betegekedések miatt csupa reprizekből állott a hét műsora, melyet a Batitzfalvy Elza vendégszereplése elevenített fel egy kicsit, aki kvalitásos, bájos, szubtilis allűrökkel dolgozó szubrett, nem hiába, hogy a Király Színház ensemblejában foglal helyet. Az Ocskai brigadéros előadása iránt nagy érdeklődéssel tekintettünk, de bizony gyöngye, szintelen előadást kaptunk. Szilágyi Ernő nemes formákat mutatott. Rekedten játszotta végig a színészi egyéniségének nagyon megfelelő szerepet, de stílusosan, szépen. A Halassy Mariska cigányleánya vált még ki az összesből. A *Leányvásár* előadásán szép sikere volt Kormosnak, akinek finom eszközei, artisztikus alakítása még a legcsökönyösebb előítéleteket is eloszlatta. Igenis a színpad még a burleszkebb szerepekben is kötelezi a diskreciót.

*

Janatka Alajos kereskedelmi és műkertészeti telepe a Szoboszlói-úton. (Virágüzlete Debreczen, Piac-u. 59. sz. Telefon 8-44. Telep-telefon 10-46.)

Mindenféle zeneművek kaphatók Csáthy Ferencz Debreczen legrégebbi könyv-, papir- és zeneműkereskedésében, Egyház-tér.

URANUS		SZÍNHÁZ
E héten!		E héten!
Hétfőn, kedden, szerdán, január hó 27., 28. és 29-én		
Az uzorás		
Szenzációs társadalmi dráma 3 felvonásban.		
A SÜTŐ UTCA TITKA		
Pompás bohózat 2 felv. Azonkívül az elite „PATHÉ” műsor.		
Csütörtökön, pénteken, január 30. és 31-én		
AZ ÉLET TAVASZÁN		
Modern társadalmi dráma 3 felv. és a fényes kíséző műsor!		
Szombaton február 1-én, délután 3-tól fél 5-ig, fél 5-től 6-ig		
Félhelyáru gyermek előadás!		
KITŰNŐ UJ MŰSORRAL!		
Este 6-tól rendes helyárukkal szenzációs új műsor!		

Örök sötétségben.

A Debreczeni Szemle számára írta: KAFFKA MARGIT.

(9)

— Tudniillik, — kicsikém — attól függ minden, hogyan akarod. Nekem, — tudod — valószínűleg Ostendébe kell mennem, mindössze hat hétre tán. A doktor kényszerít, sokat dolgoztam, tudod. Nem tudom, volna-e kedved...

— Én, — mondta Éva bizonytalanul, — sehol se látnék egyebet, mint itt.

— A levegő miatt, fiacskám ?
 — Itt a Dunáról mindig friss levegő jön !...
 — Legalább valami nyaralót bérelhetnének a Jánoshegyen, nem ?

— Itt — makacsodott az asszony, — itt már el tudok igazodni a szobákban, a butorok közt. És a zongorát, — milyen nehéz lenne szállítani...

Elhallgatott, szorongva várt a feleletre. Ám Bertalan gyorsan, szinte megkönnyebbülve biztosította :

— Természetesen, ahogy akarod kicsikém, ahogy akarod. Tehát egyedül maradnál itt ? Tudod, édes anyádnak is mennie kell az apa köszvénye miatt. Nem unatkoznál egyedül ? Ah, persze, a zongora. Örülök, hogy szórakoztat. De nem fáraszt nagyon ? A cselédek akkor itt maradnak, nemde ? Igen, tudom már ; a mi kitünő fiatal mesterünk el fog utazni korán ősszel, már tudom, hangversenykörútra, ugye ? Így hát jól teszed kicsikém, ha kihasználod az időt. Valaki mondta nekem a napokban, hogy bámulatosan játszol, igaz ?

Egy kicsit megnézte az asszonyát és a pillanat zavart meglepetésében rajta feledte a szemét. Különösnek találta és valahogyan, csaknem idegenül szépnek. Talán az alakja is teltebb, vagy csak lágyabb vonalú most és a haj laza hullámai mintha pótolni kezdenék a veszteséget. Az arca, az valóban megváltozott a betegség óta és a kialudt szemek körül merevek, mozdulatlanok a vonalak. De az átfinomult, rajzos száj körül most néha ideges kis remegések vonaglanak át, a közömbös kimerültség helyett és az áttetsző bőr alatt a vér elevenése lüktet. Bertalan kivette szájából a szivart, tágranyílt szemmel nézte egy darabig és valami alig tudatos félsejtélemtől megkapva, még egyszer megnyugtatóan ismételte önmagának.

(Folyt. köv.,

FIGYELEM! Csak akkor érvényesül teljesen a finom babkávém minősége, ha a t. háziasszony kávépótlékként a legmegbízhatóbb gyártmányt választja. **Legbiztosabban jár,** ha a már évtizedek óta legjobbnak bevált „valódi Franck“-ot, de kifejezetten a „kávédaráló“ gyári jegyűt használja.

Gyár: Kassán.

Egy csésze kávéban sem szabad a pompás, valódi

Franck kávépótlék-

nak hiányozni, mely fűszeres izt és szép szint ad. A minőség kiadóságot olcsóságot és izletességet tartalmaz.

Telefon 10—51. **Értesítés.** Telefon 10—51.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az összes erdélyi ásványvizek képviselőjét és le-rakatát átvetttem ; főcikkük :
 gyomor-bajosoknak **BORSZÉKI** viz (hazánk büszkesége)
 vese- s hólyag-bajoknál **SZULTÁN** „ (magyar Gieshübl)
 gyomor- s májbajoknál **SZTOJKAI** „ (magyar Selters).
 Tiszte-
 lettel: **Fischbein Jenő Debreczen, Hatvan-utca 30.**

A bor.

Baracs Imre	—	—	—	—	—	Szilágyi Ernő
Baracs Matyi	—	—	—	—	—	Kormos Ferenc
Baracsné, Szunyogh Juli	—	—	—	—	—	Halassy Mariska
Özv. Szuayoghné	—	—	—	—	—	Uti G.
Szunyogh Rozi	—	—	—	—	—	Vajda I.
Mihály, nagybátyja	—	—	—	—	—	Kemény Lajos
Eszter, özvegyasszony	—	—	—	—	—	Kiss Mariska
Göre Gábor, bíró	—	—	—	—	—	Zilahy Gyula
Göréné	—	—	—	—	—	H. Serfőzi Etel
Durbincs sógor	—	—	—	—	—	Kassai Károly
Katsa	—	—	—	—	—	Szabó Gizella
Bige	} cigányok	—	—	—	—	Szakács Á.
Tepsi		—	—	—	—	Vajda A.
Ceglédy, állatorvos	—	—	—	—	—	Pethő Pál
Kisbíró	—	—	—	—	—	Kiss Imre
Zsuzsi	—	—	—	—	—	Vámos G.
Kocsis	—	—	—	—	—	Kolozsváry
Jancsi	—	—	—	—	—	Horváth Ica.

**Elsőrangú úri-divatárúk, „ITA“
és „BORSALINO“ kalapok,**

különleges nyakkendők a legszebb választékban

Frank Testvéreknél

Piac- és Szent-Anna-utca sarok. — Telefon 749.

Baracs Imre ha iszik, nem ismer sem Istent, sem embert. Máskülönbén derék, becsületes ember. Egyszer berugottan megveri a feleségét, aki hazamegy az anyjához. A büszke paraszt nagyon szereti a feleségét, de semmi áron nem akarja megkövetni. Végül is a kis fia összebékíti a haragos házasságot.

Gyökerez tyukszemirtő Kárpáti-szesz köszvény csúszellen
szemölcsöt, tyukszemet kiváló hatással bír. Ára 1—2 K.
és bőrkeményedést azonnal megszünteti. — Ára

Alatus apróvész eleni szer, csodás hatása. +++++
70 fillér. +++++ Ára 1—2—4 korona. +++++

A fenti szerek egyedüli főraktára és készítője
HARSÁNYI LAJOS gyógyszertára
 a „Reménység“-hez Debreczen, Csapó-u.

A lila dominó.

Sorize vicomt	—	—	—	Szabó Gyula.
Georgine, a leánya	—	—	—	Borbély Lili.
Elledon márk	—	—	—	Kormos Ferenc.
Lony d'Andorcel, fiatal özvegy	—	—	—	Aranyossy Nusi.
Anatol de Saint Vallée gróf	—	—	—	Falussy István.
Prosper Duzot	} Anatol barátai	—	—	Kassay Károly.
Raymond de Constard		—	—	Farkas Pál.
33-ik Pác Jancsi, cigányprimás	—	—	—	Székely Ferenc.
A tánc-csillag	—	—	—	Csanády Irma.
D'Alary bárónő	—	—	—	H. Serfőzy Etel.

I. FELVONÁS. Anatol Saint-Vallée gróf, a híres világi, teljesen letört. Barátai: Prosper és Raimond, hasonlóképpen. Elhatározzák, hogy kockát vetnek, ki kössön közülök gazdag házasságot. A sors Anatolt jelöli ki. Mindez egy álarcos bálon történik, ahova titokban beszövik Sorize vicomte leánya, aki most jött ki a nevelőintézetből. Lila dominót kap magára és miután Anatollal találkozott és teljesen meghódította, titokzatosan eltűnik. Anatol beleszeret a lila dominóba.

II. FELVONÁS. Anatolt a barátai elviszik a Sorize vicomte estélyére, hogy a gazdag leányt elvegye. Anatol meglátja a leányt és most már nem tudja, hanyadán áll: a lila dominó-e ez, vagy Sorize vicomtesse és azt sem tudja, hogy vajjon ő a lila dominót szereti-e, vagy ezt a leányt. Végre is Anatol és a leány egymáséi akarnak lenni, de ekkor a leány megtudja, hogy Anatol csak azért akarja feleségül venni, mert a sors erre őt jelölte ki. Sértődötten Elledonnak nyújtja kezét, holott ez Lonyt, a csinos özvegyet szereti.

III. FELVONÁS. A duzzogó szerelmeseket kibékíti Pác Jancsi, a magyar cigányprimás, aki a zavart okozta. Anatol elveszi a lila dominót, Elledon elveszi Lonyt. Sorize vicomte pedig, aki Lony körül legyeskedett, hoppon marad.

Özv. Dankó Béláné és Társa

EKLI JÓZSEF

a város legrégebb s legdusabban felszerelt temetkezési vállalata.

Üzlethelyiség Kossuth-utca 15. szám. Telefon 322. szám.

Telep: Széchenyi-u. 28. szám. Saját ház.

Éjjeli felvétel: Csapó-u. 16. szám. — Telefon 66. szám.

Minden a temetkezés szakmájába vágó megbízást a tulajdonos személyes felügyelete mellett végzünk bármely vidék vagy külföldön is.

Faun.

A faun — — — — —	Bérczy Ernő
Lord Stonbourg — — — — —	Pethő Pál
Ernest Graddock — — — — —	Kemény Lajos
Maurice Morris — — — — —	L. Farkas Pál
Cyril Overton festő — — — — —	Szászhalmy
Lady Alexandra Vancey — — — — —	Vajda Ilonka
Mis Hope Aarke — — — — —	H. Serfői Etel
Vivian leánya — — — — —	Vámos Gizella
Mis Lidya Vancey — — — — —	Uty Gizella
Fisch — — — — —	Szathmáry Gy.

A Faun meséje lapunk színházi rovatában olvasható.

LUDESER JÁNOS, DEBRECZEN,

Városház épület. ==

Különösen színházi sálakban, kesztyűkben, legyezőkben és illatszerekben nagy választék.

Színházi bluzok féláron.

A kedves Augustzin.

Bogumil, Konakia kormányzója — — — — —	Székely Gyula.
Heléna, az unokahuga — — — — —	Zilahyné.
Gyuró, miniszterelnök — — — — —	L. Farkas Pál.
Nikolich Nikola herceg — — — — —	Kassay Károly.
Burkó, őrnagy — — — — —	Solti Ernő.
Mirkó, kapitány — — — — —	Kiss Imre.
Pipsz, zászlós — — — — —	Aranyossy Anna.
Pasperdu, ügyvéd — — — — —	Szászhalmy Gy.
Heller Augustzin, zongorás — — — — —	Falussy István.
Jasomirgott, Heléna komornyikja — — — — —	Szabó Gyula.
Anna, a leánya — — — — —	Borbély Lili.

Nagy pénzügyi zavarokban van Konakia, már az uralkodó házában is lefoglalnak mindent a végrehajtók. Az udvari pénzváltásra Begumil régensherceg csak egy megoldást tud: ha Heléna hercegnő feleségül megy Nikola herceghez, aki husz évvel ezelőtt egy sikerült, de elfojtott palotaforradalom után Párisba utazott s azóta dús gazdagon ott él. Heléna hercegnő államerdekből beleegyezik ugyan, de titokban melog vonzalmat érez a kedves Augustzin iránt. Ez az Augustzin Budapestről került Konakiába,

mint ágról szakadt muzsikus. Megérkezik Párisból Nikola, akinek tetszik a házasság eszméje, mert mindenáron trónra akar kerülni. A menyasszony is tetszik neki, de sokkal jobban tetszik neki Anna, aki nagyon szíveli a snájdig herceget. Nikola, hogy Annát jobban megkönyékezhesse, rögtön kinevezi a leendő felesége első udvarhölgyévé. Amire Heléna sem marad adós.

Mikor éppen meg akarják tartani a két pár esküvőjét (ugyanabban a kolostorban, hol annak idején Heléna s Anna megesküdtek) váratlan foreulat áll be. Egy öreg szerzetes elmondja, hogy a két leány születéseknél már itt élt a kolostorban és tauuskodhatik, hogy az igazi hercegnőnek egy pezsgődugó alakú anyajegye van. Ennek az anyajegynek az alapján aztán kisküld, hogy Anna és Heléna kicserélődtek. Anna hercegnő és Heléna a Josamirgott leánya. Nikola a trónra ül és feleségül veszi Annát, Heléna pedig boldogan ugrik a imádott Augustzin nyakába.

Kivételes olcsó árak!

Eredeti angol kemény- és puhakalapok 5 koronától. Kítűnő férfi-ingek K 3-50-től és szebbnél szebb nyakkendők igen nagy választékban

LENGYEL UTÓDA FRANK IMRÉNÉL

a Dreher mellett.

Szabott árak!

Szabó Miklós

Debreczen, Piacz-utca 19. sz. alatt
(volt Ranunkel házban.)

Rendelésszerűen készült, kész férfi, fiu és gyermekruha különlegességek állandóan raktáron.

Felöltők, télikabátok.

Külön mértékszerűnti angol uri szabóság.

Helyi és megyei telefon 10—64.

Legolcsóbb szabott árak minden darabon feltüntetve.

Meghívás.

A Debreczeni Ipar- és Kereskedelmi Bank XLVI. rendes közgyűlését

1913. év február hó 2-án, délelőtt 11 és fél órakor, saját helyiségében tartja meg, melyre a részvényesek tisztelettel meghívottnak azon figyelmeztetéssel, hogy az alapszabályok 24. §-a szerint részvényeiket vagy intézetünk pénztáránál, vagy Debreczenben: valamelyik részvénytársulati pénztárnál; Budapesten: az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárnál; Wienben: az Anglo-Österreichische Banknál 5 nappal a közgyűlés előtt le kell tenniük.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgatóság jelentése és számadása az 1912. üzletévről és indítványa az évi nyereség felosztása iránt.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a nyereség iránti határozathozatal.
4. A felmentés iránti intézkedés.
5. Az igazgatóság javaslata az alapszabályok 31. és 53. szakaszainak módosítása iránt.
6. Egy igazgatósági tag helyének és a lelépő 5 felügyelő-bizottsági tag helyeinek betöltése.

Az évi jelentés, mérleg és az ezekre vonatkozó adatok folyó évi január hó 23. napjától kezdve az intézet helyiségében a hivatalos órák alatt megtekinthetők.